

دایرةالمعارف فرهنگ و تمدن اسلامی

● علی اکبر عباسی
دانشجوی دکتری تاریخ اسلام

گروهی از فرهیختگان هندی زیر نظر شهید اشرف شامل زوایای مختلف این بحث بوده و اثری جامع و ماندگار در این زمینه محسوب می‌شود.

موضوع کتاب

جلد اول: مفهوم فرهنگ اسلامی

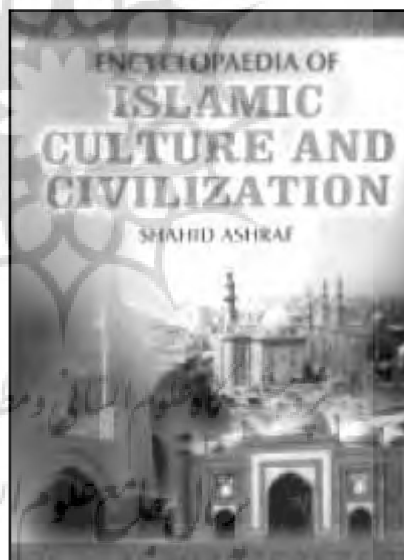
مقدمه؛ ۱. ظهور اسلام در مفهوم نیروی فرهنگی؛
۲. اصول فرهنگ اسلامی؛ ۳. ترکیبات مهم فرهنگ اسلامی؛ ۴. فرهنگ قبل از اسلام؛ ۵. ظهور تمدن اسلامی؛ ۶. جنبش‌های فرهنگی؛ ۷. دیدگاه غرب درباره فرهنگ اسلامی؛ ۸. مراکز فرهنگی؛ ۹. ساختار فرهنگی؛ ۱۰. جنبه‌های عملی فرهنگ؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد دوم: پایه‌های فرهنگ اسلامی

مقدمه؛ ۱. پیام اسلام؛ ۲. فلسفه اسلامی؛ ۳. اصول فرهنگ اسلامی؛ ۴. ادراک خدا؛ ۵. پیامبر خدا(ص)؛ ۶. عقاید اساسی؛ ۷. تجارب اصولی؛ ۸. مآخذ فرهنگ مذهبی؛ ۹. اوضاع طلایی؛ ۱۰. منابع وحی؛ ۱۱. مفهوم الهی؛ ۱۲. الگوی مقدس؛ ۱۳. زندگی ایدئال؛ ۱۴. نسب‌های مقدس؛ ۱۵. زنان پرهیزگار؛ ۱۶. پرستش؛ ۱۷. نظام سیاسی جامعه؛ ۱۸. روح‌گرایی؛ ۱۹. عدالت اجتماعی؛ ۲۰. ابعاد جهانی؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد سوم: ارتباطات فرهنگ اسلامی

مقدمه؛ ۱. ارتباط با دوران معاصر؛ ۲. دوره قبل از اسلام؛

■ Ashraf, Shadid (2006). Encyclopadeia of Islamic Culture and Civilization. New Delhi: Anmol Publications. ISBN: 978-8126127368

مقدمه

درباره فرهنگ اسلامی کتاب‌های متعددی از سوی دانشمندان مسلمان و اسلام‌شناسان غربی تألیف گردیده و تعدادی از آنها هم به زبان فارسی ترجمه و منتشر شده است. اما کمتر کتابی به‌طور کامل و جامع به جنبه‌های مختلف فرهنگ و تمدن اسلامی پرداخته است. دایرةالمعارف فرهنگ و تمدن اسلامی به‌کوشش

دایرةالمعارف فرهنگ و
تمدن اسلامی به کوشش
گروهی از فرهیختگان
هندی زیر نظر شهید
اشرف شامل زوایای
مختلف این بحث بوده
و اثری جامع و ماندگار
در این زمینه محسوب
می شود

۳. دوره قدرت های غیراسلامی؛ ۴. فلسفه اسلامی؛ ۵. فرهنگ صلح؛ کتاب شناسی؛ فهرست.

ظهور اسلام؛ ۶. پیشرفت اسلام؛ ۷. احکام شرعی؛ ۸.

هماهنگی اسلامی؛ ۹. کارنامه اسلام؛ ۱۰. تفکر علمی؛

۱۱. ارتباطات جدید؛ ۱۲. ایدئولوژی های گوناگون؛ ۱۳.

شبهات دوران معاصر؛ کتاب شناسی؛ فهرست.

جلد هفتم: فرهنگ قانونی اسلام

مقدمه؛ ۱. سنت، منبع قانون؛ ۲. عناصر قانون؛ ۳. سهم

تقوی؛ ۴. ابعاد قانونی؛ ۵. فرهنگ قضایی؛ ۶. اصول تفسیر

قانون؛ ۷. مفهوم تبهکاری؛ ۸. کارهای خلاف قانون؛ ۹.

قانون برای تبهکاری؛ ۱۰. اصولی برای اثبات کردن؛ ۱۱.

قوانینی برای مصونیت؛ ۱۲. مصونیت های مسلمین؛ ۱۳.

تساوی های درست برای غیرمسلمان؛ کتاب شناسی؛

فهرست.

جلد هشتم: فرهنگ آکادمیک اسلامی

مقدمه؛ ۱. سنت تاریخی؛ ۲. زمینه های آکادمیک؛ ۳.

کارنامه پیامبر؛ ۴. گنج محافظت شده؛ ۵. روح دانش؛ ۶.

خرده های ثبت شده؛ ۷. زوایای آکادمیک؛ ۸. مأخذ آکادمیک؛

۹. فرهنگستان ها و قانون؛ ۱۰. تکنیک های تعلیمی؛ ۱۱.

مطالعه مواد؛ ۱۲. تأدیبات آکادمیک؛ ۱۳. بی طرفانه؛

۱۴. تعلیم اساسی؛ ۱۵. تعلیم و تربیت زنان؛ ۱۶. کارمندان

آکادمیک؛ ۱۷. موقعیت معلم؛ ۱۸. مسئولیت معلم؛ ۱۹.

معلمان زن؛ ۲۰. ارزیابی آکادمیک؛ ۲۱. فراهم کردن

سرگرمی ها؛ ۲۲. تماس اهل خانه؛ ۲۳. ابعاد فیزیکی؛ ۲۴.

منظرات اجتماعی؛ کتاب شناسی؛ فهرست.

جلد نهم: فرهنگ علمی در اسلام

مقدمه؛ ۱. پیشگفتار؛ ۲. زمینه های سنتی؛ ۳. احکام الهی؛

جلد چهارم: انقلاب فرهنگی اسلام

مقدمه؛ ۱. حقیقتی الهی؛ ۲. سهم پیامبر؛ ۳. درستی

عقیده؛ ۴. صحت پیام؛ ۵. ریشه های عقلانی؛ ۶. فلسفه

اساسی؛ ۷. ایدئولوژی اسلام؛ ۸. در جستجوی حقیقت؛

۹. جنگ صلیبی اخلاقی؛ ۱۰. تغییرات اسلامی؛ ۱۱.

انقلابی سراسری؛ کتاب شناسی؛ فهرست.

جلد پنجم: انقلاب اجتماعی با تمدن اسلامی

مقدمه؛ ۱. تصور و درک؛ ۲. ارتباط اسلام؛ ۳. کارنامه

اسلام؛ ۴. ابعاد اجتماعی؛ ۵. شایستگی های طبیعی؛

۶. شایستگی های انسانی؛ ۷. آزادی های اجتماعی؛

کتاب شناسی؛ فهرست.

جلد ششم: فرهنگ سیاسی اسلام

مقدمه؛ ۱. اصول ابدی؛ ۲. الگوی ابدی؛ ۳. فرهنگ

استراتژیک (سوق الجیشی)؛ ۴. معیارهای حاملان؛ ۵.

فرهنگ حکومتی؛ ۶. راهنمایی هایی برای حاکمان؛ ۷.

فرهنگ قانون؛ ۸. حکومت ایدئال؛ ۹. سلطه قانون؛

۱۰. مأخذ اساسی؛ ۱۱. فرهنگ سیاستمداران؛ ۱۲.

۴. تمدن و رشد؛ ۵. توسعه و تکامل؛ ۶. شکل‌گیری با ایمان؛ ۷. از دیدگاه مذهبی؛ ۸. علوم در مفهوم دانش؛ ۹. نظم‌های گوناگون؛ ۱۰. در راه پیشرفت؛ ۱۱. جنبه‌های گوناگون؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد دهم: فرهنگ تمدن اسلام

مقدمه. ۱. قانون ماورایی. ۲. الگوی پیشوایان. ۳. خرد اسلامی. ۴. مؤسسه عقل‌گرایی. ۵. مأخذ عقلانیت. ۶. تمایلات نو در تفکرات. ۷. فلسفه اسلامی. ۸. فرهنگ مذهبی. ۹. باورهای اسلامی. ۱۰. تفکر علمی. ۱۱. تجارب اسلامی. ۱۲. جنبه‌های اخلاقی. ۱۳. فرهنگ اقتصادی. ۱۴. بد فهمیدن موضوع. ۱۵. فرهنگ اسلامی در معرض ارزیابی. ۱۶. رونوشت برداری به وسیله مخالفان. کتاب‌شناسی. فهرست.

جلد یازدهم، رفتار اجتماعی در تمدن اسلامی

مقدمه؛ ۱. اصول اجتماعی اسلامی؛ ۲. زندگی اجتماعی کامل؛ ۳. مذهبی علمی؛ ۴. زندگی خانوادگی؛ ۵. هنجارهای خصوصی؛ ۶. رفتار اجتماعی؛ ۷. شیوه‌های اجتماعی؛ ۸. اخلاقیات و زندگی اجتماعی؛ ۹. ملاک‌های ازدواج؛ ۱۰. ملاک‌های طلاق؛ ۱۱. تعهدات نسبت به فرزند؛ ۱۲. موقعیت خویشاوندان؛ ۱۳. اسناد دوستانه؛ ۱۴. موقعیت مهمان؛ ۱۵. تعهدات جامعه. کتاب‌شناسی. فهرست.

جلد دوازدهم: جنبه‌های اجتماعی فرهنگ اسلامی

مقدمه؛ ۱. شیوه‌های معمولی؛ ۲. استانداردهای زندگی؛ ۳. سبک زندگی؛ ۴. شیوه‌های ایدئالی؛ ۵. تعهدات اجتماعی؛ ۶. آداب معاشرت اجتماعی؛ ۷. وظایف اجتماعی؛ ۸. تعهدات عمومی؛ ۹. مسائل خانوادگی؛ ۱۰. ملاحظات برای والدین؛ ۱۱. تعهدات نسبت به فرزندان؛ ۱۲. موقعیت خویشاوندان؛ ۱۳. اسناد دوستانه؛ ۱۴. موقعیت میهمانان؛ ۱۵. تعهدات جامعه؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد سیزدهم: جنبه‌های اخلاقی تمدن اسلامی

مقدمه؛ ۱. ایدئولوژی اخلاقی؛ ۲. ارزش‌های اخلاقی؛ ۳. عقاید اخلاقی؛ ۴. هنجارهای اخلاقی؛ ۵. فرمان‌های مقدس؛ ۶. جنبه‌های اخلاقی؛ ۷. سیره‌های اخلاقی؛ ۸. غلبه بر زوائد؛ ۹. اخوت اسلامی؛ ۱۰. پیام علم اخلاق؛ ۱۱. اصول معاصر؛ ۱۲. ارزش‌های تربیتی؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد چهاردهم: نقش زن در تمدن اسلامی

مقدمه؛ ۱. جامعه اسلامی؛ ۲. زمینه‌های سنتی؛ ۳. موقعیت اجتماعی؛ ۴. نقش زنان در خانواده؛ ۵. حفظ امنیت با قانون؛ ۶. زنان درستکار؛ ۷. حمایت از زنان؛ ۸. حمایت‌های اخلاقی؛ ۹. جنبش‌های اسلامی؛

کتاب‌شناسی؛ فهرست.

اجتماعی؛ ۱۱. قضاوت اجتماعی در اسلام؛ ۱۲. عدالت برای همه؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد پانزدهم: برخورد فرهنگی اسلامی

مقدمه؛ ۱. حکم الهی؛ ۲. تأثیر سنتی؛ ۳. برخورد اسلام؛ ۴. برادری جهانی؛ ۵. درس اطاعت؛ ۶. برادری و مساوات؛ ۷. عدالت اجتماعی؛ ۸. اصلاحات سیاسی؛ ۹. اصلاحات اداری؛ ۱۰. نه جنگ، نه تجاوز؛ ۱۱. صلح جهانی؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد شانزدهم: فرهنگ مذهبی در اسلام

مقدمه؛ ۱. آگاهی اساسی؛ ۲. ادیان قبل از اسلام؛ ۳. فلسفه اسلامی؛ ۴. ریشه‌های فرد؛ ۵. عناصر اساسی؛ ۶. عملکردهای مذهبی؛ ۷. مراسم منظم؛ ۸. پیام‌های بشری؛ ۹. دین برای همه؛ ۱۰. سیستم اجتماعی؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد هفدهم: ایدئولوژی فرهنگ در اسلام

مقدمه؛ ۱. ایدئولوژی اساسی؛ ۲. قرآن از منظر تاریخی؛ ۳. دنیای الله؛ ۴. مفاهیم قرآنی؛ ۵. اخلاقیات قرآنی؛ ۶. دنیای پیامبر؛ ۷. قانون اساسی؛ ۸. اصول ایمان؛ ۹. امان و اسلام؛ ۱۰. حاکمان و قوانین؛ ۱۱. کاربردهای عملی؛ ۱۲. ایدئولوژی جنگ؛ ۱۳. ایدئولوژی سیاست؛ ۱۴. منابع درآمد؛ ۱۵. حرفه موعظه؛ ۱۶. رد امپریالیسم؛ ۱۷. باور صوفی؛ ۱۸. نمودار یک باور؛ ۱۹. نتیجه؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد هیجدهم: جنبه‌های انسانی در تمدن اسلامی

مقدمه؛ ۱. اصول اسلامی؛ ۲. درک اسلامی؛ ۳. شالوده اصلی؛ ۴. عقاید مختلف؛ ۵. سنت و فرهنگ؛ ۶. تکامل و توسعه؛ ۷. وظایف اساسی؛ ۸. وظایف طبیعی؛ ۹. منظم شدن بخشش‌ها با اسلام؛ ۱۰. امنیت اجتماعی؛ ۱۱. قضاوت اجتماعی در اسلام؛ ۱۲. عدالت برای همه؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد نوزدهم: اخلاقیات در فرهنگ اسلامی

مقدمه؛ ۱. اهمیت زندگی اسلامی؛ ۲. احساسات اخلاقی؛ ۳. تعهدات اخلاقی؛ ۴. رفتار اخلاقی؛ ۵. قادر مطلق؛ ۶. محافظت اخلاقی؛ ۷. اخلاق در مفهوم قانون؛ ۸. قانون‌های اخلاقی؛ ۹. شخصیت انفرادی؛ ۱۰. امنیت

جلد بیستم: فرهنگ حکومت در اسلام

مقدمه؛ ۱. پیش‌زمینه؛ ۲. احساس و عقیده؛ ۳. قانون مطلق؛ ۴. نخستین رئیس دولت؛ ۵. وظایف رئیس؛ ۶. تکامل و توسعه؛ ۷. خلفای راشدین؛ ۸. فتوحات بعد از پیامبر؛ ۹. قانون سلطنت‌طلبی؛ ۱۰. ظهور تفرقه‌اندازان؛ ۱۱. گذر از دوران قرون وسطی؛ ۱۲. توسعه در دوره جدید؛ ۱۳. قانون الهی؛ ۱۴. ریشه قانون؛ ۱۵. اجماع عقیده فقهی؛ ۱۶. تقلید در مبارزه طلبی؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد بیست‌ویکم: فرهنگ قضایی در اسلام

مقدمه؛ ۱. مفهوم قانون اسلامی؛ ۲. زمینه‌های تاریخی؛ ۳. ریشه‌های قانون؛ ۴. عناصر قانون؛ ۵. جنبه‌های قانون؛ ۶. رویه قضایی اسلامی؛ ۷. طبقه‌بندی عملکردها؛ ۸. ظرفیت قانونی؛ ۹. اجرای عدالت؛ ۱۰. رویه و قرینه؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد بیست‌ودوم: فرهنگ مالی در اسلام

مقدمه؛ بخش اول: احساسات اسلامی؛ ۲. احساس و عمل؛ ۳. نظام مالی اسلامی؛ ۴. پیش‌زمینه‌های تاریخی؛ ۵. دوره نخستین؛ ۶. صدقات؛ ۷. مالیات تحت نظر اسلام؛ ۸. جایگاه بانک؛ ۹. صندوق برای منافع بیرون از نظام مالی؛ ۱۰. مؤسسه‌ای در رأس؛ ۱۱. بانک بدون بهره؛ ۱۲. تشکیلات؛ ۱۳. راه‌حل‌های ممکن؛ ۱۴. نقش سرمایه خارجی؛ ۱۵. دقیق نبودن بهره؛ ۱۶. مضر بودن بهره؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد بیست‌وسوم: فرهنگ کار در اسلام

مقدمه؛ ۱. اقتصاد اسلامی؛ ۲. پیش‌زمینه‌های تاریخی؛ ۳. سازمان‌ها؛ ۴. اصول اساسی؛ ۵. نقش آگاهی؛ ۶. نشان‌های کالا؛ ۷. اجناس و خدمات؛ ۸. تحصیل سلامتی؛ ۹. قانون فروشندگی؛ ۱۰. سیستم بهره بانکی؛ ۱۱. شراکت و شفعه؛ ۱۲. مفهوم شراکت؛ ۱۳. مکتب اصلی؛ ۱۴. دیگر مکاتب؛ ۱۵. شراکت جدید؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

پژوهش در این کتاب
چندین جلدی بر اساس
منابع اصلی (قرآن، سنت) و
دیگر منابع معتبر کتاب‌های
عربی، فارسی و اردو و
کتاب‌های خطی صورت
گرفته است

و ورزش؛ ۲۴. نقش دولت؛ ۲۵. بزرگ‌ترین اهداف؛ ۲۶. پیشرفت تعلیم و تربیت؛ ۲۷. تکامل دانش؛ ۲۸. ترقی تعلیم و تربیت؛ ۲۹. توسعه علم؛ ۳۰. توسعه جغرافی؛ ۳۱. مؤلفان بزرگ؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد بیست‌وششم: هنرها در تمدن اسلامی

مقدمه؛ ۱. پیش‌زمینه فرهنگی؛ ۲. هنر از نظر اسلام؛ ۳. ادبیات در جزیره العرب؛ ۴. ادبیات در زمان امویان؛ ۵. ادبیات در زمان عباسیان؛ ۶. سهم مأمون در ادبیات؛ ۷. ادبیات اسپانیایی؛ ۸. معماری در مفهوم یک هنر؛ ۹. معماری عرب؛ ۱۰. تزئینات معماری؛ ۱۱. هنر خوشنویسی؛ ۱۲. هنر نقاشی؛ ۱۳. موسیقی در مفهوم یک هنر؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد بیست‌وهفتم: میراث فرهنگی اسلام

مقدمه؛ ۱. میراث تعلیم و تربیت؛ ۲. سهم امویان؛ ۳. سهم عباسیان؛ ۴. کالبد اجتماعی اسپانیایی؛ ۵. میراث اسلامی در اسپانیا و پرتغال؛ ۶. سنت فلسفه؛ ۷. سنت ادبیات؛ ۸. سنت جغرافی؛ ۹. سنت علم؛ ۱۰. سنت نجوم؛ ۱۱. عرف قانون؛ ۱۲. عرف معماری؛ ۱۳. عرف حرف؛ ۱۴. سنت صوفی‌گری؛ ۱۵. کارهای عالی؛ ۱۶. میراث

جلد بیست‌وچهارم: فرهنگ خانواده در اسلام

مقدمه؛ ۱. پیش‌زمینه؛ ۲. احترام به والدین؛ ۳. زنان در اسلام؛ ۴. تعهدات زن؛ ۵. امتیازات زنان؛ ۶. افتخارات زنان؛ ۷. زنان شایسته؛ ۸. درک اسلامی ازدواج؛ ۹. سنت‌های ازدواج مسلمین؛ ۱۰. ضرورت ازدواج؛ ۱۱. تجربه ازدواج؛ ۱۲. طلاق در اسلام؛ ۱۳. توجه ویژه به فرزندان؛ ۱۴. محبت به فرزندان؛ ۱۵. موقعیت بچه‌ها؛ ۱۶. اوضاع فرزندان؛ ۱۷. تشکیلات پرده‌داری؛ ۱۸. قانون وراثت؛ ۱۹. برابری جنس؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد بیست‌وپنجم: فرهنگ تعلیم و تربیت در اسلام

مقدمه؛ ۱. مشاهده دانش؛ ۲. تکامل فلسفه؛ ۳. درس‌های اساسی؛ ۴. روزهای تاریکی؛ ۵. گنجینه دانش؛ ۶. سنت تعلیم و تربیت؛ ۷. مأخذ تعلیم و تربیت؛ ۸. پیامبر، معلم بزرگ؛ ۹. مأخذ دانش؛ ۱۰. قدرت واقعی؛ ۱۱. اکتشافات بزرگ؛ ۱۲. شاخه‌های متعدد تعلیم و تربیت؛ ۱۳. دانش‌های مشخص شده؛ ۱۴. عوامل روان‌شناسی؛ ۱۵. گنجینه فرد؛ ۱۶. هنر یادگیری؛ ۱۷. روش‌های تعلیم و تربیت؛ ۱۸. هنرهای خانواده برای تعلیم و تربیت؛ ۱۹. تعلیم و تربیت زنان؛ ۲۰. قوانین و آیین‌نامه‌ها؛ ۲۱. تعلیم و تربیت اساسی؛ ۲۲. ارتباط در جامعه؛ ۲۳. تعلیم و تربیت

اسلام در شبه قاره؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد بیست‌وهشتم: فرهنگ صلح در اسلام

مقدمه؛ ۱. مفهوم اسلامی صلح؛ ۲. شالوده صلح؛ ۳. قوانین امنیتی؛ ۴. موقعیت مسلمین؛ ۵. موقعیت اقلیت‌ها؛ ۶. شخصیت ایدئال؛ ۷. امیرمؤمنان؛ ۸. شرایط جنگ؛ ۹. امنیت مرکز؛ ۱۰. جنگ، گزینه آخر؛ ۱۱. تاکتیک‌ها در جنگ؛ ۱۲. دنیای بدون جنگ؛ ۱۳. تعلیم پیامبر؛ ۱۴. پیامی از پرهیزگاران؛ ۱۵. ایدئولوژی‌های دیگر؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد بیست‌ونهم: فرهنگ اسلامی در هند

مقدمه؛ ۱. ورود اسلام؛ ۲. میراث اسلامی؛ ۳. اخوت مسلمین؛ ۴. مؤسسه صوفی‌گری؛ ۵. تأثیرات ترکی - اسلامی؛ ۶. فرهنگ اقتصادی سلاطین دهلی؛ ۷. فرهنگ اقتصادی مغولان؛ ۸. فرهنگ پیشه‌وری مغولان؛ ۹. فرهنگ اداری سلاطین دهلی؛ ۱۰. فرهنگ حکمرانی مغولان؛ ۱۱. فرهنگ اداری مغولان؛ ۱۲. فرهنگ قانونی مغولان؛ ۱۳. تأثیر دو فرهنگ؛ ۱۴. سهم مسلمین؛ ۱۵. تمدن اسلامی پاک - هندو؛ ۱۶. مؤسسه سکولاریسم در هند؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

جلد سی‌ام: تعامل اسلام با فرهنگ هندی

مقدمه؛ ۱. فرهنگ اجتماعی در هند قرون میانه؛ ۲. فرهنگ آکادمیک در هند قرون میانه؛ ۳. ادبیات باستان؛ ۴. ادبیات نجومی؛ ۵. ادبیات مغولی؛ ۶. حمایت از ادبیات توسط مغولان؛ ۷. معماری ترکی - اسلامی؛ ۸. معماری هندو - اسلامی؛ ۹. نقاشی‌های مغولی؛ ۱۰. فرهنگ حرف در زمان مغولان؛ ۱۱. جامعه در هند دوران میانه؛ ۱۲. فرهنگ اجتماعی - اقتصادی در هند قرون میانه؛ ۱۳. زندگی اجتماعی در هند عصر مغولان؛ کتاب‌شناسی؛ فهرست.

اسلام بر اساس این گزارش با یک پیام و فلسفه و قانون رفتاری آمد، با میانه‌روی تکمیل شد و با ظهورش به‌عنوان دین جدید در فاصله زمانی کوتاهی دگرگونی اساسی در دنیای معاصرش ایجاد کرد. اسلام تنها با باورها و عملکردش به‌عنوان یک فرهنگ جدید تدریجاً یک تمدن جدید را پایه‌ریزی نمود که اکنون تمدن اسلامی شناخته می‌شود.

این دین الهی سهم زیادی در رشد همه زمین‌های جامعه به‌خصوص توسعه و رشد تمدن انسانی، تعلیم و تربیت و علوم عقلی داشته است. این واقعیت اکنون به‌خوبی روشن شده است. مسلمین روزگاری در رأس دانش و خرد قرار داشتند؛ وقتی که اروپا هنوز قاره‌ای در جهل و ظلمت و دور از تعلیم و تربیت و علم بود. در عصر نخستین اسلام، مسلمین به‌طور کامل بر علم و تکنولوژی زمانه‌شان مسلط بودند. آنان نه تنها گنجینه خرد یونان را کشف کرده و همراه آن شدند و آن را حفظ کردند، بلکه باعث ترقی و پیشرفت آن علوم و غنای بیشتر آن گردیدند. مراکز علمی اسلامی و دانشمندان مسلمان و مشعل‌داران علوم آن دوره از تاریخ بودند. آنان سهم بسیاری در رشد همه شاخه‌های دانش مثل فلسفه، منطق، ادبیات، جغرافیا، تاریخ، فیزیک، شیمی، ریاضی و داروسازی داشتند.

اسلام یک مذهب علمی و ترقی‌خواه است، همه تعلیمش پیشرفت علمی و منطقی دارد. اسلام به همه پیروانش، یادگیری، دانش‌اندوزی و فراگیری هنرها و علوم دنیای معاصر را توصیه می‌کند. اسلام، به‌مثابه دین زندگی، برای گسترش و شیوع علم و حذف جهل و تاریکی از دنیا تلاش می‌کند. مسلمانان در رشد همه رشته‌های دانش سهم داشتند و بنابراین تمدن جدید را توسعه دادند.

این مجموعه در معرفی فرهنگ و تمدن اسلامی بی‌نظیر و شاید نخستین تألیف از این نوع است و همه مراحل توسعه و تغییرات آن را در طول متممادی دربرمی‌گیرد. همه جنبه‌های مهم فرهنگ و تمدن در این دایرةالمعارف لحاظ شده است. پژوهش در این کتاب چندین جلدی بر اساس منابع اصلی (قرآن، سنت) و دیگر منابع معتبر کتاب‌های عربی، فارسی و اردو و کتاب‌های خطی صورت گرفته است. برای درک بهتر و مقایسه تطبیقی از کتاب‌های انگلیسی دانشمندان مسلمان و نیز غربی به تفصیل استفاده شده است. تحقیق سنگین و مطالعه گسترده هزاران صفحه به وسیله مجموعه‌ای از دانشمندان در یک دوره زمانی، کاری معتبر، جامع، کامل، انحصاری، مفصل و هنوز جالب است که تا حدود زیادی خلأ بزرگی را در مطالعات اسلامی پر کرده و گنجینه خوبی از دانش درباره فرهنگ و تمدن هم است.

این مجموعه در معرفی فرهنگ و تمدن اسلامی بی‌نظیر و شاید نخستین تألیف از این نوع است و همه مراحل توسعه و تغییرات آن را در طول متممادی دربرمی‌گیرد